

Ks. Zdzisław Janiec

Teksty euchologiczne o wstawiennictwie Maryi ***(na podstawie formularza Mszy o Najświętszej Maryi Pannie Matce Pocieszenia)***

Wstęp

Formularz Mszy o *Najświętszej Maryi Pannie Matce Pocieszenia* jest jednym z ośmiu formularzy pomieszczonych w trzecim okresie zwykłym polskiej edycji *Zbioru Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*¹. Każdy formularz mszalny² zbudowany jest z tekstów euchologicznych³ – kolekta, modlitwa nad darami, prefacja oraz modlitwa po Komunii.

Dla autora publikacji kwestią szczególnie interesującą wydaje się zagadnienie wstawiennictwa Matki Bożej. Artykuł ma zatem odpowiedzieć na pytanie, czy w zamierzonym słowie Kościoła – euchologii jest mowa o wstawiennictwie Maryi?

Publikacja składa się z czterech części. W pierwszej przeanalizowana zostanie *Kolekta*, w drugiej *Modlitwa nad darami*, w trzeciej *Prefacja*, a w czwartej *Modlitwa po Komunii*. Te teksty zaprezentujemy w ich pełnym brzmieniu, zarówno w oryginalnej, łacińskiej wersji⁴, jak również w ich polskim brzmieniu. Wersje łacińską i polską poddamy analizie porównawczej pod kątem tematu wstawiennictwa, następnie tekst polski zostanie zanalizowany lingwistycznie, aby w dalszej kolejności zaprezentować jego znaczenie teologiczno-liturgiczne. Zakończenie ukaże prawdy (*Logos*), wynikające z tekstów euchologicznych, a także przełożenie tych prawd na życie wiernych (*Etos*).

I. WSTAWIENICTWO MARYI W KOLEKCIE

1. Syntagma i tekst

a) Syntagma

Abyśmy za jej wstawiennictwem zostali napełnieni wszelką pociechą.

b) Tekst

***Des, qui per Virginem Mariam,
consolationem populo tuo, Iesum Christum,
mittere dignatus es;
praesta, quaesumus, ut, ipsa intercedente,
omni consolatione repleamur,***

¹ *Zbiór Mszy o Najświętszej Maryi Pannie*, wyd. I, Poznań 1998 (dalej ZMM).

² W skład formularza mszalnego wchodzi także teksty biblijne, jednakże w tym studium zostały one pominięte, gdyż wykraczają poza ramy tematu artykułu.

³ Problemem otwartym pozostaje zagadnienie umieszczenia antyfon: antyfona na Wejście i antyfona na Komunię. Mają one swoją genezę w Biblii. Rodzi się więc pytanie, gdzie je zaliczyć?, czy do tekstów biblijnych, czy euchologicznych. W opracowaniu tym traktujemy je jako teksty biblijne. Zob. A. Durak, *Uroczystość Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa. Analiza hermeneutyczna tekstów celebracji*. Kraków 1999, s. 47.

⁴ *Collectio Missarum de Beata Maria Virgine*, Libreria Editrice Vaticana 1987 (dalej CM).

*eámque cum frátribus participémus,
Per Dominum*⁵.

Boże, Ty przez Dziewicę Maryję zesłałeś swojemu ludowi Jezusa Chrystusa jako źródło pociechy, spraw, abyśmy za Jej wstawiennictwem zostali napełnieni wszelką pociechą i udzielali jej naszym bliźnim. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twój Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego, Bóg, przez wszystkie wieki wieków⁶.

2. Analiza porównawcza tekstu

Łaciński oryginał kolekty z formularza *Najświętszej Maryi Panny Matki Pocieszenia* zawiera syntagmę „*ut, ipsa intercedente*”, która w przekładzie polskim brzmi: „spraw, abyśmy za Jej wstawiennictwem”. Przekład zatem jest wierny wobec oryginału.

3. Analiza lingwistyczna

Analiza lingwistyczna ma na celu ukazać strukturę językową prezentowanej modlitwy. Składać się będzie ze zbioru występujących w niej poszczególnych części mowy (leksykon) oraz form czasownikowych. Owocem analizy stanie się stworzenie syntaksy modlitwy (zestawu budujących ją syntagm), jak również określenie jej istoty teologiczno-liturgicznej.

a) Leksykon

Rzeczowniki – określenia Osób: Bóg, Dziewica, Maryja, Jezus, Chrystus; pozostałe: lud, źródło, pociecha, wstawiennictwo, bliźni. Zaimki: ty, jej, swojemu, naszym. Przymiotniki: wszelką. Czasowniki: zesłać, sprawić, zostać, udzielać. Imiesłowy: napełnieni – imiesłów przymiotnikowy bierny.

b) **Formy czasownikowe:** czas przeszły, 2 os. l. poj., tryb oznajmujący – zesłałeś; czas teraźniejszy, 2 os. l. poj., tryb rozkazujący – spraw; czas teraźniejszy, 2 os. l. mn., tryb przypuszczający (życzący) – abyśmy zostali napełnieni, abyśmy udzielali.

Tekst modlitwy stanowi zdanie wielokrotnie złożone: 1) współrzędnie, łączne – zesłałeś, spraw; 2) podrzędnie, dopełnieniowe – spraw, abyśmy zostali napełnieni; 3) podrzędnie, dopełnieniowe – spraw, abyśmy udzielali.

c) **Syntaksa:** Boże, Ty przez Dziewicę Maryję; Zesłałeś swojemu ludowi Jezusa Chrystusa; Jako źródło pociechy; Spraw, abyśmy za jej wstawiennictwem; zostali napełnieni; wszelką pociechą; i udzielali jej; naszym bliźnim.

d) **Struktura:** zwrot do Boga („Boże”); uzasadnienie prośby: przez Dziewicę Maryję zesłałeś Ducha Świętego; przedmiot prośby: spraw, abyśmy zostali napełnieni pociechą i udzielali jej swoim bliźnim; konkluzja trynitarna.

⁵ Zob. CM, s. 159.

⁶ Zob. ZMM, s. 169.

4. Kontekst liturgiczno-teologiczny

Przeprowadzona analiza lingwistyczna kolekty pozwala ukazać jej interesujący kontekst teologiczno-liturgiczny. Po wezwaniu „Boże” pojawia się zdanie oznajmujące, którego treść oddaje kluczową prawdę wiary chrześcijan: „Ty przez Dziewicę Maryję zesłałeś swojemu ludowi Jezusa Chrystusa”. Warto przyjrzeć się bliżej powyższym syntagmom. Podmiotem jest Bóg, On stanowi źródło wydarzeń zbawczych. Konkretnym działaniem Boga było obdarowanie, „zesłanie”. Bóg zesłał Jezusa Chrystusa swojemu ludowi, aby go pocieszyć. Zesłał przez Dziewicę Maryję. Jak było wielokrotnie podkreślane, Osobami, które kreują historię zbawienia, są Bóg i Jezus. Ale trzeba także pamiętać, że Jezus stał się człowiekiem za przyczyną Maryi. Ta teologiczna prawda stanowi uzasadnienie prośby wyrażonej w omawianej modlitwie. Przedmiot prośby, wyrażony czasownikiem w trybie rozkazującym „spraw” oraz zdaniem w trybie życzącym, mówi o „napelnieniu pociechą” tych, którzy wnoszą modlitwę. Miłosierdzie Boga jest dla wszystkich wierzących kwestią niezwykle ważną, bowiem, jak pisze D. Dziadosz: „Niewątpliwie największą dla człowieka pociechą jest fakt, iż Bóg nie odwrócił się od ludzi po tym jak okazali Mu swe nieposłuszeństwo, lecz uśmierzył swój Boski gniew wywołany licznymi grzechami i postanowił odkupić i wyzwolić rodzaj ludzki”⁷. Tekst modlitwy formularza Matki Pocieszenia mówi o jeszcze jednej istotnej sprawie. Wyrażają ją syntagmy: „i udzielali jej [pociechy – przyp. Z. J.] naszym bliźnim”. Prośba jest zatem podwójna. Pociecha od Boga spłynąć ma na uczestników misterium, podczas którego wnoszona jest omawiana modlitwa, ale – stanowiąc wspólnotę w Panu – pragną oni móc przekazywać tę łaskę swoim bliźnim. Błagania zanoszone są „za wstawiennictwem” Dziewicy Maryi. Trzeba jeszcze raz podkreślić, że choć omawiany tekst liturgiczny poświęcony jest jednemu z Jej przymiotów i tytułów (w tytule formularza Maryja nazwana jest Matką Pocieszenia), to jednak wciąż i niezmiennie, pierwszym źródłem pocieszenia jest miłosierny Bóg.

II. WSTAWIENICTWO MARYI W MODLITWIE NAD DARAMI

1. Syntagma i tekst

a) Syntagma

Aby [...] stała się źródłem pociechy w życiu doczesnym.

b) Tekst

*Súscipe, sancte Pater, oblatiónem humilitátis nostrae,
quam tibi laeti exhibémus,
memóriam beátae Maríae Vírginis celebrántes;
et praesta ut nobis, sacrificio Christi sociátis,
temporális fiat consolátio et aetérna salvátio.
Per Christum⁸.*

⁷ Tamże, s. 460-461.

⁸ Zob. CM, s. 159.

Ojcze święty, przyjmij Ofiarę, którą pokornie Tobie składamy, z radością oddając cześć Najświętszej Maryi Dziewicy, i spraw, aby dla nas, zjednoczonych z ofiarą Chrystusa, stała się źródłem pociechy w życiu doczesnym i zapewniła nam wieczne zbawienie. Przez Chrystusa, Pana naszego⁹.

2. Analiza porównawcza tekstu

Przeprowadzona analiza tekstu wskazuje, że zarówno w oryginalnej wersji łacińskiej, jak i w polskim tłumaczeniu nie ma bezpośredniego wskazania na wstawiennictwo Maryi. Głęboka prawda o orędownictwie Matki Bożej wyrażona została w sposób opisowy – w tekście łacińskim syntagmą „*memóriam beátae Maríae Vírginis celebrántes*” (w dosłownym tłumaczeniu: „czcąc pamięć Błogosławionej Maryi Dziewicy”), w przekładzie polskim „aby dla nas [...] stała się źródłem pociechy”.

3. Analiza lingwistyczna

a) Leksykon

Rzeczowniki – określenia Osób: Ojciec, Maryja, Dziewica, Chrystus; pozostałe: Ofiara, radość, cześć, ofiara, źródło, pociecha, życie, zbawienie; zaimki: tobie, nas, nam; przymiotniki: święty, najświętsza, doczesnym, wieczne; przysłówki: pokornie; czasowniki: przyjąć, składać, sprawiać, stawać się, zapewniać; imiesłowy: oddając.

b) **Formy czasownikowe:** czas teraźniejszy, 2 os. l. poj., tryb rozkazujący – przyjmij, spraw; czas teraźniejszy, 2 os. l. mn., tryb oznajmujący – składamy; czas teraźniejszy, 3 os. l. poj., tryb przypuszczający (życzący) – stała się, zapewniła; imiesłów przysłówkowy czynny – oddając; imiesłów przymiotnikowy bierny – zjednoczonych.

Tekst modlitwy stanowią zdania złożone: 1) podrzędnie, przydawkowe – przyjmij, którą składamy; 2) współrzędnie, łącznie – przyjmij i spraw; 3) podrzędnie, dopełnieniowe – spraw, aby stała się; 4) podrzędnie, dopełnieniowe – spraw, aby zapewniła 5) współrzędnie, łącznie – aby stała się i zapewniła; 6) współrzędnie, łączne – składamy, oddając; 7) imiesłowowy równoważnik zdania – zjednoczonych.

c) **Syntaksa:** Ojcze święty, przyjmij ofiarę, którą pokornie Tobie składamy; z radością oddając cześć; Najświętszej Maryi Dziewicy; i spraw, aby dla nas; zjednoczonych z ofiarą Chrystusa; stała się źródłem pociechy w życiu doczesnym; i zapewniła nam wieczne zbawienie.

d) **Struktura:** zwrot do Boga („Ojcze święty”); uzasadnienie prośby: przyjmij Ofiarę; przedmiot prośby: spraw, aby stała się źródłem pociechy i zapewniła zbawienie.

⁹ Zob. ZMM, s. 170.

4. Kontekst liturgiczno-teologiczny

Modlitwa rozpoczyna się zwrotem do Boga w formie epitetu „Ojczy święty”. W stosunku do pozostałych tekstów Modlitw nad darami z *Zbioru Mszy* jest to określenie nowe. Zastosowanie tej nowatorskiej formuły świadczy o dbałości twórcy prezentowanych tekstów, aby dać wiernym szeroki obraz możliwych do zastosowania wezwań Najwyższego, które możliwe są do użycia przy kreowaniu tekstów modlitewnych, a także można je stosować w codziennych modlitwach w rodzinie. Po zwrocie do Boga mamy do czynienia z częścią stałą: (syntagmy: „przyjmij Ofiarę, którą pokornie Tobie składamy”). Następnie odnajdujemy w tekście przedmiot prośby, poprzedzony dalszą częścią jej uzasadnienia („[...] składamy [...] oddając cześć Najświętszej Maryi Dziewicy”). Badacze podkreślają zarówno poważną wymowę teologiczną przytoczonych stwierdzeń, jak również ich przełożenie na codzienne życie wiernych. Omawianą kwestię należy rozpatrywać w kontekście historii zbawienia, w której Maryja odegrała znaczącą rolę. Mówiąc „tak” w chwili Zwiastowania stała się Tą, która „przyjęła z radością Jego samego [Chrystusa – przyp. Z. J.] – źródło wszelkiej pociechy¹⁰”. Zatem fakt pełnego zaufania Bogu i przyjęcia Zbawiciela zdecydował o tym, że Maryja mogła stać się Matką jedynego Pocieszyciela, przynoszącego ludzkości zbawienie. Mogła tym samym stać się Najświętszą Dziewicą i Matką Pocieszenia: „Ona, Przczysta Dziewica, przyjmując Zbawiciela Świata, stała się pociechą dla całej ludzkości, gdyż zamieniła przekleństwo grzechu na nadzieję i błogosławieństwo zbawienia. Jako nowa Ewa, nieskalana zmasą grzechu, odmieniła smutny los ludzi, którzy poprzez grzech popadli w lęk i trwogę związaną z karą za zło”. Ta prawda teologiczna pięknie przekłada się na egzystencję współczesnych chrześcijan. D. Dziadosz pisze: „my chrześcijanie, doświadczani różnego rodzaju niedolą i smutkiem, mamy zatem wierną Orędowniczkę i Pocieszycielkę, która [...] wyprasza nam u Boga nie tylko łaski potrzebne w życiu doczesnym, ale przede wszystkim radość i szczęście, które nie przemija, czyli zbawienie wieczne”¹¹.

III. WSTAWIENICTWO MARYI W PREFACJI

1. Syntagma i tekst

a) Syntagma

Pociesza z macierzyńską miłością wszystkich, którzy Ją z wiarą wzywają.

b) Tekst

*Vere dignum et iustum est nos tibi grátias ágere
et hymnum offérre benedictiónis et laudis,
omnipotens aetérne Deus,
per Christum Dóminum nostrum.
Quem, mundi consolatióne,
beáta Vírgo cum gáudio suscepit*

¹⁰ D. Dziadosz, *Najświętsza Maryja Panna, Matka Pocieszenia. Komentarze*, w: *Nowe Msze o Najświętszej Maryi Pannie. Komentarze i homilie*, red. A. Paciorek i H. Witczyk, Kielce 2008, s. 463.

¹¹ Tamże, s. 461.

*et intemerátis géniut viscéribus.
Iuxta crucem autem Fílii,
cum acerbíssimos sustinúisset dolóres
spe illíus resurrectiόνis a te est cosoláta.
Cum Apóstolis orans,
Spíritum consolatiόνis et pacis
enixe rogávit et exspectávit fidénter.
Et nunc, in caelum assúmpta,
omnes eam cum fide invocántes,
matérno solátur amóre,
donec dies Dómini gloriósus lucéscat.
Et ídeo, cum Sanctis et Angelis univérsis,
te colladámus, sine fine dicétes:*¹²

Zaprawdę, godne to jest, abyśmy Tobie, wszechmogący, wieczny Boże, składali dziękczynienie, i sprawiedliwe, abyśmy Ci ofiarowali hymn chwały i błogosławieństwa, przez naszego Pana, Jezusa Chrystusa.

Jego, jako źródło pociechy dla świata, z radością przyjęła Najświętsza Maryja Panna i porodziła Go bez naruszenia swojego dziewictwa. Gdy stojąc obok krzyża swego Syna, znosiła srogie boleści, pocieszałaś Ją nadzieją Jego zmartwychwstania. Modląc się z Apostołami, gorliwie prosiła o Ducha pociechy i pokoju oraz oczekiwała Go pełna ufności. Teraz wzięta do nieba, pociesza z macierzyńską miłością wszystkich, którzy Ją z wiarą wzywają, aż nadejdzie pełen blasku dzień Pański.

Dlatego z Aniołami i wszystkimi Świętymi wysławiamy Ciebie, razem z nimi wołając:¹³

2. Analiza porównawcza tekstu

W prefacji z omawianego formularza brak jest bezpośredniego odniesienia do wstawienniczej roli Maryi, wyrażonego za pomocą rzeczownika „wstawiennictwo” lub form bliskoznacznych. Odnajdujemy jednakże opis działalności Maryi – od chwili Zwiastowania aż do Wniebowzięcia. Ta swoista peryfrazą zamknięta jest w syntagmach (polski przekład ze *Zbioru Mszy*): „Jego, jako źródło pociechy dla świata, z radością przyjęła Najświętsza Maryja Panna i porodziła Go bez naruszenia swojego dziewictwa. Gdy stojąc obok krzyża swego Syna, znosiła srogie boleści, pocieszałaś Ją nadzieją Jego zmartwychwstania. Modląc się z Apostołami, gorliwie prosiła o Ducha pociechy i pokoju oraz oczekiwała Go pełna ufności. Teraz, wzięta do nieba, pociesza z macierzyńską miłością wszystkich, którzy Ją z wiarą wzywają, aż nadejdzie pełen blasku dzień Pański”.

¹² Zob. CM, s. 159-160.

¹³ Zob. ZMM, s. 170.

3. Analiza lingwistyczna

a) Leksykon

Rzeczowniki: określenia Osób: Maryja Panna, Syn, Duch; pozostałe: źródło, pociecha, świat, radość, dziewictwo, krzyż, boleści, nadzieja, zmartwychwstanie, Apostołowie, pokój, ufność, niebo, miłość, wiara, blask, dzień; zaimki: Jego, Go, swego, Ją, wszystkich; przymiotniki: Najświętsza, srogie, macierzyńską, pełen, Pański; przysłówki: gorliwie; czasowniki: przyjęła, znosiła, pocieszałeś, prosiła, pociesza, wzywają, porodziła, nadejdzie; imiesłowy: modląc się, wzięta.

b) **Formy czasownikowe:** 3 os. l. poj., czas przeszły – przyjęła, porodziła, znosiła, prosiła; 2 os. l. poj., czas przeszły – pocieszałeś; 3 os. l. poj., czas teraźniejszy, tryb oznajmujący – pociesza; 3 os. l. mn., czas teraźniejszy, tryb oznajmujący – wzywają; 3 os. l. poj., czas przyszły – nadejdzie; imiesłów przysłówkowy współczesny – modląc się; imiesłów przymiotnikowy bierny – wzięta.

Tekst modlitwy stanowią zdania: 1) złożone, współrzędne łączne – przyjęła, porodziła; 2) złożone podrzędnie, okolicznikowe czasu – znosiła, pocieszałeś; 3) imiesłowowy równoważnik zdania współrzędne – stojąc, znosiła 4) imiesłowowy równoważnik zdania współrzędne – modląc się, prosiła 5) złożone współrzędnie łączne – prosiła, oczekiwała; 6) złożone podrzędnie podmiotowe – pociesza, wzywają 7) złożone podrzędnie okolicznikowe czasu – pociesza, nadejdzie.

c) **Syntaksa:** Jego, jako źródło pociechy dla świata; z radością przyjęła Najświętsza Maryja Panna; i porodziła Go bez naruszenia swojego dziewictwa; gdy stojąc obok krzyża swego Syna; znosiła srogie boleści; pocieszałeś Ją nadzieją Jego zmartwychwstania; modląc się z Apostołami; gorliwie prosiła o Ducha pociechy i pokoju; oraz oczekiwała Go pełna ufności; teraz wzięta do nieba; pociesza z macierzyńską ufnością wszystkich; którzy Ją z wiarą wzywają; aż nadejdzie pełen blasku dzień Pański.

4. Kontekst liturgiczno-teologiczny

W pierwszych syntagmach prefacji z formularza Najświętsza Maryja Panna, Matka Pocieszenia, wyrażona została istota Niepokalanego Macierzyństwa Maryi. Za pomocą rzeczowników „radość” oraz „dziewictwo” autorzy tekstu oddali teologiczną prawdę o narodzeniu Chrystusa – Maryja, nazywana tu Najświętszą Maryją Panną, przyjęła Boga „z radością”, następnie porodziła Go „bez naruszania swojego dziewictwa”. Tak zaczyna się uczestnictwo Maryi w Boskim planie zbawienia. Kolejne syntagmy wyrażają przymioty Matki Bożej, które zdecydowały o ustanowieniu Jej „Matką Pocieszenia”. Niezlomna wierność Chrystusowi doprowadziła Ją pod krzyż, na którym Jej Syn umierał w mękach. Cierpiąc wraz Nim, doznawała pocieszenia ze strony Boga, który ofiarował Jej nadzieję zmartwychwstania. Pełna ufności modliła się wraz z Apostołami o „Ducha pociechy i pokoju”. Dlatego teraz, jak mówi tekst prefacji, „wzięta do nieba, pociesza z macierzyńską miłością wszystkich, którzy Ją z wiarą wzywają, aż nadejdzie pełen blasku dzień Pański”. Maryja, trzeba to jeszcze raz wyraźnie podkreślić, doznała w swych boleściach autentycznego pocieszenia ze stro-

ny Boga, pocieszenia opartego na nadziei zmartwychwstania¹⁴. Dziś, jako troskliwa Matka, ofiarowuje takie pocieszenie wszystkim wierzącym. Maryja – Matka Pocieszenia jest znakiem i darem Boga, symbolem Bożego pocieszenia. Z jednej strony pomaga nam znosić trudy dnia codziennego, naszą często smutną drogę doczesnego życia, gdyż sama wie, czym są ziemskie troski. Wyprasza nam u Boga potrzebne do przetrwania najcięższych doświadczeń łaski, jak również stanowi wzór postawy niezłomnej. Możemy z ufnością patrzeć na Jej doświadczone cierpieniem oblicze ze świadomością, że ukończyła swą wędrówkę zwycięsko. Z drugiej zaś strony Najświętsza Dziewica wciąż nam przypomina o rzeczywistości zbawienia, która dotyka każdego z nas. Pociesza ludzi, przypominając im o sensie cierpienia, o nieskończonej Boskiej mądrości, która ciężkiemu życiu człowieka nadaje prawdziwie głęboki wymiar. Maryja jest Tą, która wciąż nam udowadnia, że „nadejdzie pełen blasku dzień Pański”, na który winniśmy być zawsze przygotowani przez swą nienaganną postawę dzieci Bożych. W tym dniu wszystkie troski zostaną nam wynagrodzone, dotknie nas bowiem zbawcza moc Boga.

IV. WSTAWIENICTWO MARYI W MODLITWIE PO KOMUNII

1. Syntagma i tekst

a) Syntagma

Abyśmy [...] każdego dnia głosili orędzie zmartwychwstania.

b) Tekst

***Paschálibus sacraméntis refécti
quaesusmus, Dómine,
ut, qui Genetrícis Fílii tui memóriam recólimus
mortis mystérium in córpore nostro cotidie experiéntes,
supérna spe inníxi,
núntium resurrectiónis cotidie manifestémus.
Per Christum¹⁵***

Posileni paschalnym Sakramentem, prosimy Cię, Boże, abyśmy oddając cześć Rodzicielce Twojego Syna i przeżywając codziennie w naszym ciele misterium śmierci, umocnieni nadzieją nieba, każdego dnia głosili orędzie zmartwychwstania. Przez Chrystusa, Pana naszego¹⁶.

2. Analiza porównawcza tekstu

Modlitwa po komunii z formularza *Najświętsza Maryja Panna Matka Pocieszenia* nie zawiera bezpośredniego odwołania do wstawiennictwa Maryi. W łacińskiej wersji tekstu z *Collectio Missarum* zawarta jest prośba kierowana przez wiernych do Matki Bożej (tłumaczenie dosłowne): „abyśmy czcząc Rodzicielkę głosili orędzie zmar-

¹⁴ Por. D. Dziadosz, *Najświętsza Maryja...*, s. 461.

¹⁵ Zob. CM, s. 160.

¹⁶ Zob. ZMM, s. 171.

tychwstania”. W przekładzie polskim, pomieszczonym w *Zbiorze Mszy* odnajdujemy podobne brzmienie syntagmy: „abyśmy oddając cześć Rodzicielce Twojego Syna”.

3. Analiza lingwistyczna

a) **Leksykon:** rzeczowniki: określenia Osób: Bóg, Rodzicielka, Syn; pozostałe: Sakrament, ciało, misterium, śmierć, nadzieja, niebo, orędzie, zmartwychwstanie; zaimeki: Cię, Twojego, naszym, każdego; przymiotniki: paschalnym, czasowniki: prosić, głosić; imiesłowy: posileni, oddając, przeżywając, umocnieni.

b) **Formy czasownikowe:** czas teraźniejszy, 2 os. l. mn., tryb oznajmujący – prosimy; czas teraźniejszy, 2 os. l. mn., tryb przypuszczający (życzący) – abyśmy głosili; imiesłów przymiotnikowy bierny – posileni, umocnieni; imiesłów przysłówkowy współczesny – oddając, przeżywając.

Tekst modlitwy stanowią zdania złożone: 1) współrzędnie, łączne – posileni, prosimy; 2) podrzędnie, dopełnieniowe – prosimy, abyśmy głosili 3) współrzędnie, łączne – prosimy, oddając, przeżywając, umocnieni (imiesłowowe równoważniki zdań); 4) współrzędnie, łączne – oddając, przeżywając, umocnieni, głosili.

c) **Syntaksa:** posileni paschalnym Sakramentem; prosimy Cię, Boże; abyśmy oddając cześć Rodzicielce Twojego Syna; i przeżywając codziennie w naszym ciele misterium śmierci; umocnieni nadzieją nieba; każdego dnia głosili orędzie zmartwychwstania.

d) **Struktura:** zwrot do Boga („Miłosierny Boże”); uzasadnienie prośby: posileni paschalnym Sakramentem; przedmiot prośby: abyśmy każdego dnia głosili orędzie zmartwychwstania.

4. Kontekst liturgiczno-teologiczny

Modlitwa po Komunii z formularza *Najświętszej Maryi Panny Matki Pocieszenia* przynosi interesującą strukturę tekstu. Rozpoczyna się on zdaniem twierdzącym w czasie przeszłym, odnoszącym się do faktu przyjęcia komunii świętej, po nim zaś następuje czasownik w trybie oznajmującym wyrażający prośbę. Bezpośredni zwrot do Boga, który w analizowanych dotychczas modlitwach otwierał tekst, tu rozbija zdanie złożone podrzędnie dopełnieniowe („prosimy Cię, Boże, abyśmy...”). Zanim jednak zostanie wyrażony przedmiot prośby, odnajdziemy trzy imiesłowowe równoważniki zdań – stoją one obok siebie na zasadzie współrzędności. Pierwszy z równoważników odnosi się do oddawania czci Maryi („oddając cześć Rodzicielce Twojego Syna”), drugi do codziennego przeżywania tajemnicy śmierci przez wiernych („przeżywając codziennie w naszym ciele misterium śmierci”), trzeci zaś wyraża nadzieję wiernych na osiągnięcie szczęścia wiecznego w niebie. Zaprezentowana konstrukcja modlitwy posiada głębokie znaczenie teologiczne. Trzeba zwrócić uwagę, że na pierwszym miejscu wyeksponowany został fakt przyjęcia przez wiernych Ciała Chrystusa, wyrażony imiesłowem „posileni”. „Posileni” – zatem: wzmocnieni, nasyceni, gotowi do działania. Aspekt „wzmocnienia” pojawi się w jednej z końcowych syntagm modlitwy – „umocnieni nadzieją nieba”. Paschalny Sakrament oraz myśl o zmartwych-

wstaniu i zbawieniu – jedne z najważniejszych fundamentów chrześcijaństwa – towarzyszą wiernym w głoszeniu Dobrej Nowiny. Jak mówi przedostatnia syntagma: „abyśmy [...] każdego dnia głosili orędzie zmartwychwstania”. Środkowe syntagmy modlitwy wnoszą w rozważane zagadnienie dwa nowe elementy – wstawiennictwo Maryi, nazywanej tu „Rodzicielką Twojego Syna” oraz wewnętrzne, głębokie przeżywanie „w naszym ciele misterium śmierci”. Komunia Święta i nadzieja zmartwychwstania są celem naszych działań, drogami, których celem jest to, że stajemy się godni cierpienia, przeżywanego z pamięcią o męczeńskiej śmierci Chrystusa oraz nieustannego orędownictwa Jego Rodzicielki – naszej Boskiej Matki. Bowiem „Maryja, która pokornie i posłusznie przyjęła do swego łona Jezusa, źródło wszelkiej pociechy, która pod krzyżem Syna doznawała w swej boleści rzeczywistego pocieszenia poprzez nadzieję zmartwychwstania, nieustannie wyprasza nam z nieba pokrzepienie dla słabnącego i upadającego w nas ducha”¹⁷. Należy zatem oddawać Jej cześć jako prawdziwej Matce Pocieszenia, bo Jej działania mają nieprzerwanie wielki wpływ na naszą „ziemską” kondycję, a także na stan naszej duszy, co przyczynia się do osiągnięcia szczęścia wiecznego w niebie.

Zakończenie

1. *Logos* (prawdy teoretyczne)

Modlitwy eucharystyczne z omawianego formularza obfitują w treści wstawiennictwa Maryi. Podstawową kwestią jest fakt, iż podmiotem i jedynym źródłem wydarzeń zbawczych jest Bóg. Jego konkretnym działaniem było posłanie Jezusa Chrystusa ludowi. Historię zbawienia zatem kreują Bóg i Syn Boży w Duchu Świętym. Ale trzeba również pamiętać, że Jezus stał się człowiekiem za przyczyną Maryi. Prośby wiernych są zanoszone do Boga za Jej wstawiennictwem. Maryja bowiem odegrała i nadal odgrywa znaczącą rolę w ekonomii zbawienia. Mówiąc „tak” w chwili zwiastowania przyjęła Chrystusa – źródło wszelkiej pociechy. Niezlomna wierność Bogu doprowadziła Ją pod krzyż. Tam cierpiała boleści, patrząc na śmierć Syna. Ale Bóg dał Jej nadzieję zmartwychwstania. Tylko dlatego zatem, że w pełni zaufała Bogu i przyjęła Zbawiciela, mogła stać się Matką Syna Bożego. Znamienna jest przyjmowana już przez Ojców Kościoła antyteza Ewa-Maryja. Najświętsza Dziewica, nieskałana złem, odmieniła los ludzi, którzy przez działanie Ewy popadli w grzech. Maryja, która doznała pocieszenia przez obietnicę zmartwychwstania, jest dziś symbolem Bożego pocieszenia. Stanowi bowiem wzór niezłomnej postawy, patrząc na Jej doświadczone cierpieniem oblicze wierni wiedzą, że ufając Bogu, można znieść wszelkie ziemskie cierpienie, aby u kresu życia doczesnego, stanąć zwycięsko przed obliczem Boga. Rzeczywistość zbawienia dotyka każdego z nas, a Maryja wciąż nam o tym przypomina. Dlatego dziś, zgodnie z wykładnią Magisterium Kościoła¹⁸, możemy Ją

¹⁷ D. Dziadosz, *Najświętsza Maryja...*, s. 461.

¹⁸ Por. Dokumenty Kościoła: Konstytucja dogmatyczna o Kościele, *Lumen Gentium*; Adhortacja *Signum Magnum* Pawła VI; Adhortacja Apostolska *Marialis cultus* Ojca Świętego Pawła VI o rozwoju należycie pojętego kultu Maryjnego z 2 lutego 1974 r.; Encyklika *Redemptoris Mater* Ojca Świętego Jana Pawła II o Błogosławionej Maryi Dziewicy w życiu pielgrzymującego Kościoła z 25 marca 1987 r. i inne.

czcić pod tytułami Bożej Rodzicielki, Matki Kościoła, Orędowniczki, Matki Pocieszenia i wieloma innymi.

2. *Etos* (prawdy stosowane w praktyce życia)

Zawarte w omawianym formularzu *Najświętszej Maryi Panny Matki Pocieszenia* teksty eucharystyczne pozwalają wiernym pełniej zrozumieć tajemnicę zbawienia. Człowiek winien pojąć, że Boska Opatrzność nigdy się nie myli, że Bóg, w swej niezmierzonej mądrości i dobroci, czyni wszystko, aby człowiek mógł osiągnąć szczęście wieczne. Grzech pierwszych rodziców był brzemienne w skutki – ludzie zostali wygnani z raju, a brama niebios została zamknięta. Od tej pory doczesne, ziemskie życie wiernych obfituje w niepowodzenia, cierpienia, choroby, przepełnione jest niesprawiedliwością. Bóg, w swej niezmierzonej mądrości, zesłał Swojego Syna, który przez śmierć na krzyżu pokonał grzech. Stał się tym samym źródłem miłosierdzia, pokoju, wyzwolenia, otworzył na nowo Bramę niebios. To dla ludzkości wielki dar, ale także wielkie zobowiązanie. Kościół pielgrzymujący bowiem musi w swych codziennych doświadczeniach zmagać się z wrogami – wewnętrznym – grzechem, zrywającym przymierze ludzi z Bogiem, a także zewnętrznymi, którzy czynią wszystko, aby poróżnić zjednoczonych w Chrystusie, podważyć istotę Kościoła. Grzech – wróg wewnętrzny – wynika z ludzkich słabości, zachęcających do łatwego, pozbawionego doświadczeń ekspiacyjnego życia, do życia bez Boga, tak, jak gdyby Chrystus nigdy się nie narodził i nie oddał za nas swego życia. Ten grzech to egoizm, pycha, chęć wzniesienia się ponad Boskie prawo, to niewłaściwe zrozumienie idei wolności dzieci Bożych. Grzech to umniejszanie roli cierpienia, chęć pozbycia się go za wszelką cenę. Dlatego tak ważne jest zrozumienie, że nasze ziemskie doświadczenia zbliżają nas do Chrystusa. W swoim życiu – uczy Kościół – winniśmy skupiać się na tym, co prawdziwie chrześcijańskie – przyjmowaniu cierpienia jako drogi do zbawienia, miłosierdzia wobec bliźnich, pracy nad własnymi słabościami, wpędzającymi nas w siła grzechu.

W ziemskiej, trudnej drodze, nieustannie wierzących wspiera Matka Boża. Maryja jest Tą, która powiedziała „tak” w chwili Zwiastowania, Jej życie było poświęcone Bogu, obfitowało w cierpienia, które Ona przyjmowała, wierząc w Bożą mądrość. Maryjne „tak” rozbrzmiewało pod krzyżem, kiedy umierał Jej umiłowany Syn. Choć nie do końca rozumiała rzeczywistość, w której przyszło Jej żyć, choć dopadały Ją chwile zwątpienia, wytrwała przy Chrystusie, wpisując się tym samym w Boski plan zbawienia, w *mysterium salutis*. Wzięta do nieba, jest dziś wierną Orędowniczką i Wspomożycielską Kościoła. Jej życie i postępowanie stanowi wzór dla wszystkich uczniów Chrystusa – wzór życia prawdziwie chrześcijańskiego, poświęconego Bogu, wzór absolutnego zawierzenia Bożej mądrości. Stanowi dla wierzących tym samym wsparcie w codziennych troskach życia doczesnego. Matka Boża wyprasza miłosierdzie, pocieszenie, wspomóżenie, uczy nas, czym jest prawdziwa wolność, wspomaga wspólnotę Kościoła w zmaganiach z jej wrogami. Najświętsza Dziewica pokazuje chrześcijanom, w jaki sposób trudy doczesne zbliżają ich do Boga. Maryja jest przykładem cnót, które wierni winni naśladować. Jest ich prawdziwą Matką, nie opuszcza w potrzebach. Nieustannie udowadnia, że należy w modlitwach zawierzać Jej wszystkie ludzkie troski, z ufnością i nadzieją, że zostaną wysłuchane przez Boga. Formu-

larz mszalny o *Najświętszej Maryi Pannie Matce Pocieszenia* pozwala dostrzec i właściwie zrozumieć te wielkie prawdy. Przyzywając Maryję tytułem Matki Pocieszenia Kościół utwierdza się w świadomości, że nieprzerwanie i z troską wypełnia Ona powierzona Jej przez Chrystusa rolę wstawienniczki i pocieszycielki. Ofiarowując modląc się wspólnocie te teksty, Kościół nie tylko przypomina i podkreśla teologiczne prawdy o zbawieniu i wstawiennictwie Maryi, ale też daje wiernym możliwość ich wygłaszania w trakcie sprawowanej Eucharystii.